

Muutosten teologiaa: Tasa-arvoinen kristinusko?

AKK=Anna-Kaisa Kallio

AV=Aino Vihonen

AKK - Tervetuloa Henrikinkirkkoon! Olen **Anna-Kaisa Kallio**, Henrikinseurakunnan pitkäaikainen pappi. Muutosten teologiaa, uusia näkökulmia kristinuskoon ja Raamatun tulkintaan. Tämä on otsikkona tälle tänä syksyiselle luentosarjalle ja ideana on ollut tarjota tilaisuus tutustua aihepiireihin, jotka eivät ole läsnä välttämättä ihan jokapäiväisessä keskustelussa seurakunnan toiminnassa. Tänä aineenamme on feministiteologia. Kysymme, onko kristinusko tasa-arvoinen uskonto? Mitä uutta feministiteologin näkökulma voi tarjota seurakunnille, kirkolle, kristityille? Millaisia välineitä se antaa meille tarkastella oman aikamme erilaisia ilmiöitä? Feminismiin saattaa liittyä melkoisen pinttyneitä ennakkoojatuksia, esimerkiksi siitä, että se on lähes sotaisaa naisten oikeuksien ajamista. Sitä tarmoa, ja vähän sotaisaa asennettakin on historian kuluessa tarvittu, mutta feminismi on paljon muutakin. Sen avulla voi tutkia valtasuhteita ja erilaisten asioiden kielellistä ilmaisua. Myös kristinuskon piirissä on monenlaisia valtarakenteita, ja katveeseen jääneitä ryhmiä. Feministinen teologia antaa välineitä tuoda näkyville sorretut ja hiljennetyt ryhmät. Tänä meillä on hyvä mahdollisuus, hyvä tilaisuus tutustua aiheeseen teologian maisteri **Aino Vihosen** johdolla. Lämpimästi tervetuloa, Aino! Olet tehnyt gradusi **Irja Askolan**, emerita piispan teksteihin liittyen ja nimenomaan feministiteologisesta näkökulmasta, ja kerroit keväällä, että olet kiinnostunut feministiteologian ohella ekumeniikasta, uskontojen välisestä dialogista ja ekoteologiasta. Ja sen keskustelun kävimme niin, että olit omanilaisen ostoskeskuksen nettikahvilassa, eikö niin?

AV - Kyllä.

AKK - Olit Lähetysseuran vapaaehtoistyössä siellä ja nyt siis vapaaehtoistyön koordinaattorina Suomen Lähetysseurassa. On hienoa, että saimme sinut tänään tänne. Lämpimästi tervetuloa, ole hyvä! Vielä maininta siitä, että Ainon luento-osuus tallennetaan audioksi kuunneltavaksi myöhemmin, mutta luennon jälkeistä keskustelua emme tallenna.

AV - No niin, kiitos. Mukava olla täällä! Ja mukava, että tämä toteutuu myös uudestaan, vaikka ensimmäinen meni vähän puihin, kun tulin kipeäksi sitten päivää ennen. Mutta nyt on syysflunssa ylitetty tältä osalta.

Minun rakenteeni on tässä (luennossa) sellainen, että minä aloitan kertomalla vähän itsestäni, ehkä osittain vähän samaa, mitä tässä tulikin jo, ja sitten sukellaan tämän kysymyksen pariin eli voiko kristinusko olla tasa-arvon uskonto? Ja sukellaan siihen ensin vähän feministiteologian kautta, tarkastellaan käsitteitä ja sitten tällaisia jaotteluita, mitä sieltä löytyy, ja sitten minä päätän tämän (luennon) siihen, että minä kerron Irja Askolasta ja siihen, mihin lopputulokseen minun graduni päättyi tässä analyysissä.

Mutta, lähdetään käyntiin! Tässä tulikin hienosti esille. Minä olen Aino Vihonen teologian maisteri, voisin kutsua itseäni ekumeenikoksi ja järjestöaktiiviksi. Tässä on se mille sydämeni sykkii ja vapaa-aikani kuluu: Changemaker on Kirkon ulkomaanavun verkosto ja Suomen Ekumeeninen neuvosto, ja EYCE_on sitten tällaisia ekumeenisia toimijoita Suomessa ja Euroopan laajuisesti, ja NAVI on Nuori aikuinen vaikuttaa kirkossa -järjestö, joka ajaa nuorten osallistumismahdollisuuksia kirkon sisällä. Ja tosiaan olen nyt töissä Suomen Lähetysseuralla, joka tässä jo kävikin ilmi.

Eli asiaan. Voiko kristinusko olla tasa-arvon uskonto? Ja tästä lähdetään katsomaan feministiteologian näkökulmia kirkkoon ja kristillisyyteen. Aloitetaan lainauksella. Eli "Feministinen näkökulma on aina

poliittinen ratkaisu. Se suuntautuu muutokseen pois mieskeskeisestä, alistavasta traditiosta, kohti inklusiivista, ketään poissulkematonta tulkintaa”. Ja niin kuin tästä ehkä käy ilmi se, että feministiteologia katsoo, että myös teologia on sellainen ala, joka on ollut historiassa hyvin mieskeskeinen, mutta feministiteologian tarkoitus ei tavallaan ole omia tätä kaikkea nyt naisille kuin nimenomaan luoda tästä tulkintatraditiosta sellaista, että se olisi ketään poissulkematonta.

Ja sitten vähän sellaisia peruspilareita feministiteologiasta. Se tarkastelee hyvin vahvasti kristinuskon patriarkaalisuutta, ihmiskuvaa sekä seksismiä, joka siellä esiintyy. Feministiteologia ei pyri muuttamaan kristinuskon perussanomaa, mutta sen sijaan se pyrkii eroon historiallisista filosofis-yhteiskunnalliseen ajatteluun liittyvistä rajoitteista, jotka ovat vaikuttaneet kristinuskon tulkintatapoihin. Ja näin siis feministiteologia tarkastelee avoimesti patriarkaalista ajattelutapaa ja sen hierarkisuutta. Ja patriarkaalisuudella, patriarkaattilla tarkoitetaan tässä sosiaalisen järjestäytymisen systeemiä, jossa miehisuus hallitsee sekä julkista että yksityistä tilaa, ja naiseus nähdään toissijaisena, ja tavallaan häivyttynä taustalle koko ajan. Patriarkaalisella hierarkisuudella pyritään turvaamaan tietyn valtaryhmän pysyvyys ja vaikutusvalta, ja tämän seurauksena sitten syntyy väkivaltaa, naisia, lapsia ja eri vähemmistöryhmiä kohtaan. Ja kun kristinuskoa tarkastellaan patriarkaalisena uskontona, niin se näyttää sen kuinka feministiteologian mukaan kristillinen ihmiskuva on niin syvällä länsimaisessa ihmiskuvassa myös, että se heijastuu hyvin vahvasti yhteiskuntaan ja elämään, vaikka ei kristinuskon pariin kuuluisikaan. Kristillinen feministiteologia pyrkii myös paljastamaan sisäänrakennetun seksismin ja analysoimaan sen historiaa ja toimintaa käytännöllisellä tasolla että symbolisella tasolla. Ja tässä seksismillä tarkoitetaan ideologioita ja struktuureja, käytäntöjä, jotka ylläpitävät ja vahvistavat tätä patriarkaalisuutta, patriarkaattia.

Feministiteologian historia kietoutuu myös melko vahvasti yhteen feminismin historian kanssa, mikä sitten tuo mukanaan sen, että myös feminismiteologia nimenä ja sinä omana alanaan on omalla tavallaan rajoittunut ja hyvin kytköksissä siihen yhteiskunnalliseen muutokseen, kontekstiin, että feministiteologia on myös kontekstuaalista teologiaa eli aina yhteydessä siihen ympäristöön. Ja tässä on esimerkkinä muutama teos, jotka kertovat juuri näistä erilaisista feministiteologian suuntauksista, kuten Latinalaisen Amerikan Mujerista-teologia, joka on Latinalaisista Amerikasta tulleiden naisten teologiaa ja sitten Womanist-teologia, joka on lähtenyt Yhdysvaltojen mustien naisten parista nousevaa teologiaa ja tämän alle voi sitten katsoa Queer-teologian. Tässä tällainen paketti historiasta.

Sitten jos me siirrymme näihin jakolinjoihin, mitä feministiteologiaan sisältyy, niin siinä yksi oleellinen henkilö on, tässä kuvassakin nähtävä **Rosemary Radford-Ruether**, joka oli katolinen teologi, ja häntä kuvaillaan ekofeministiksi. Ja hänen teologiassaan tämä hallitseva kysymys oli, että ”Can a male savior save woman?” eli voiko miespelastaja pelastaa myös naisen ja hän tarkkaili siinä myös sen oman uskon traditionsa katolisuuden kautta vahvasti sitä, että millainen rooli naisella on ja miten se suhtautuu mm. kristologiaan. Mutta, jakolinjoihin. Radford-Ruether jakoi feministiteologiansa radikaaleihin ja reformisteihin. Radikaaleilla hän tarkoitti niitä feministiteologeja, jotka ajattelivat, että miesten miehille luoma uskonto tulee hylätä. Että kristinuskon traditiolla ei ole käytännön mahdollisuuksia lainkaan muuttua tasa-arvoiseksi uskonnoksi, ja näin täten feminismin aatteita kannattavan tulisi hylätä kokonaan kristinuskon. Sitten toisella puolella tätä jakolinjaa olivat reformistit, jotka sitten tämän feministiteologisen tulkintatavan ajattelijoina katsoivat, että tradition uudelleentulkinnan kautta nämä syrjivät traditiot, jotka kristinuskon sisältä löytyvät, voidaan muuttaa toteuttamaan kristinuskon sanomaa vapauttavasta rakkaudesta ja oikeudenmukaisuudesta, mikä on myös hyvin tällainen vapautuksen teologian ytimessä oleva ajatus. Näitä jakolinjoja on myös tehty useampia. Tässä on toisenlainen katsaus siihen, mitä ne jakolinjat voivat olla. Tässä edellisten radikaalien tapaisesti rejektionistit katsovat, tai sama ajatus toistuu tässä, että kristinuskon traditiolla ei ole käytännön mahdollisuuksia muuttua tasa-arvoiseksi uskonnoksi. Sitten sen sijaan nämä reformistit tai heidän suuntaansa kallistuva ajattelu on jaoteltu kahteen eri ryhmään, joista ensimmäinen on evankeliset, ja heidän tulkintansa keskittyy hyvin paljon Raamattuun ja eritoten Raamatun

uudelleentulkintaan ja sen kautta siihen, kuinka kristinusko näyttäytyy sitten tasa-arvoisena uskontona, jota pystyy elämään todeksi. Evankelisten lisäksi on liberationistit, jotka ovat tavallaan myös tästä puolivälistä eli he katsovat, että kristinuskon traditio on seksistinen, mutta samalla se omaa potentiaalin kriittisyyteen, itsekritiikkiin ja sitä kautta myös muutokseen. Tällaiset jaotteluiden kautta minä myös katsoin näitä Askolan runoteoksia, joita tarkastelin.

Mutta ennen kuin hypätään Askolaan minulla on itse teologiasta, enemmän sellaiseen systemaattiseen teologiaan meneviä, kaksi sellaista kysymystä keskeisintä kysymystä, joita usein feministisessä teologiassa tarkastellaan, kristologia ja raamatuntulkinta. Jos otetaan ensin tämä kristologia. Se lähtee tavallaan kysymyksestä mikä oli juuri tämän Radford-Ruetherin kysymys siitä, että voiko mies pelastaa naisen ja onko koko kristologia läpeensä sukupuolittunut. Ja tätä voi tavallaan tarkastella näiden kolmen kysymyksen kautta eli toiseuttaako Jeesuksen sukupuoli naiseuden, miten nainen voi pelastua, onko kohtalona Eeva vai Maria ja vapauttaako Jeesus myös naiset. Eli tämä kysymys lähtee siitä, että feministiteologia katsoo, tämä kulkee siten, että kun Jeesus nähdään miehenä, Jeesus nähdään Jumalan poikana, Jeesus Kristus nähdään myös Jumalana, niin Jumalaa ja jumaluus siis saa tämän ajattelun kautta väistämättä miehisyuden piirteen itseensä, joka väistämättä omalla tavallaan toiseuttaa naisen ja naiseuden siitä teologiasta, ja jättää sen ulkopuoliseksi. Tämän seurauksena myös kaikki miehet tavallaan luontaisesti omaavat sellaisen täydemmän jumalankaltaisuuden kuin mitä muut sukupuolet. Sitten eritoten tässä kysymyksessä radikaalien feministiteologiseen argumentointiin liittyy kysymys siitä, että voiko nainen pelastua juurikin tämän äsken selittämäni näkökulman kautta, ja sitten he vetävät tähän argumenttina, että täydellinen naiseus on tavallaan tavoittamatonta, koska ideaalikuva näyttäytyy meille Neitsyt Maria, joka oli samaan aikaan äiti ja neitsyt, joka on tavalliselle ihmiselle mahdoton kombo. Ja myös omalta osaltaan asettaa naisen sellaisen äitiyden ihannoimaan kuvaan, joka ei välttämättä ole kaikille se oma. Mariaan liitetään myös vahvasti kuvaus Eevasta, kristillisessä teologiassa Maria nähdään myös uutena Eevana ja ihmiskunnan uutena alkuna, samoin tavallaan sen rinnalla kuinka Jeesus on uusi Aatami. Tavallaan tästä lähtee kasvamaan uudenlainen ihmiskunta. Radikaalit feministiteologit ajattelevat, että näistä kahdesta muodostuu sellainen binäärinen jana, jossa sinä voit olla joko tai, jompaakumpaa. Ja koska nainen ei pysty samaan aikaan olemaan sekä neitsyt että äiti, niin ainut osa, joka naiselle jää, on se Eevan osa, joka linkittyy syntiinlankeemukseen, seksuaalisuuteen, tällaiseen pahana näettyyn. Ja sellainen ideaali naiseus jää aina tavoittamattomiin. No, sitten tähän kysymykseen mitä reformistit ja libertionalistit mistä näkökulmasta he sitä katsovat, on Jeesuksen oma toiminta ja sen toiminnan merkitys myös Jeesuksen omana aikana jo. He tulkitsevat Raamatusta kuinka Jeesus toimi sosiaalisten roolien ja rajojen rikkojana, esimerkiksi puhui vieraille naisille, keskusteli heidän kanssaan teologisista kysymyksistä ja kutsui mukaan omiensa joukkoon. Ja näin Jeesus asettaa itse esimerkin inkvilistisuudesta, joka on ajan myötä sitten tahriintunut tai näin, kuten reformistit tai liberationalistiteologit katsovat. Ja sitten tähän samaan kysymykseen, etenkin tuohon viimeiseen kysymykseen liittyen, vapauttaako Jeesus myös naiset, voidaan liittää feministinen vapautuskristologia, jonka peruskulku menee suunnilleen näin: Jeesus on vapauttaja ja pelastaja, ja pelastus koskettaa ihmisiä jo tässä elämässä, sillä Jeesuksen katsotaan vapauttavan ihmisen myös kulttuurillisista ja yhteiskunnallisista rakenteista. Vapautuksen teologian pohjaten Jeesus nähdään köyhien ja alistettujen puolustajana. Samalla Jeesus rikkoo miehen mallin ja näyttää uuden esimerkin omalle sukupuolelleen olemalla väkivallaton, tasa-arvoinen ja uhrautuva. Ja näin hyvin tällaiset vapautuksen teologian peruspiirteet sekoittuvat myös feministiteologiaan vapautuksen kohdalla ja siitä kuinka se on vahvasti läsnä jo tässä arjessa, tässä maailmassa.

Sitten Raamattuun ja raamatuntulkintaan. Tässä pääkysymyksenä toimii, että miten raamatuntulkinta näyttää naisen roolin, ja se voidaan jakaa kolmeen alakysymykseen, jotka ovat: Missä ovat Raamatun naiset ja keitä he ovat? Sitten yhtenä kysymyksenä myös herrakeskeisyydestä luopuminen ja viimeisenä, kirjaimellista vai kontekstuaalista tulkintaa. Feministiteologiassa katsotaan, että naisen roolin rajoittamista kristillisissä yhteisöissä ja kristillisessä kulttuurissa perustellaan ja on perusteltu myös Raamatun ja sen

tulkintamallien kautta. Feministiset tulkintamallit pyrkivät kyseenalaistamaan nämä perustelut sukupuolten rajoituksille ja rooleille uudelleentulkitsemalla samat tekstit, joilla on aiemmin oikeutettu eriarvoisuutta. Ja erittäin oleelliseksi tässä katsotaan se, että Raamatun naiset nimetään ja heidän tekojaan seurataan, heidän tekoihinsa keskitytään Raamatussa, mm. siinä, että miten he kohtaavat Jeesuksen ja Jeesus kohtaa heidät. Kun mennään feministiseen raamatuntulkintaan siitä löytyy uudempaa ja vanhempaa mallia, mikä siis ajan myötä on hieman muuttunut. Vanhemmassa mallissa olennaista, yleistä on, että osoitetaan naisten aseman keskeisyys ja auktoriteetti, myös patriarkaalisisissa teksteissä etenkin varhaisessa kristillisyydessä. Siinä pyritään purkamaan patriarkaalinen tulkintatraditio, joka on osittain häivyttänyt naiset. Eli se muoto, jossa Raamattu on meille tänä päivänä säilynyt ei välttämättä kaikilta osin ole sellainen täysin aito, vaan juuri sen kulttuurillisen vaikutuksen sekoittama, patriarkaalisen kulttuurin muokkaama. Uudemmassa mallissa tyyppillistä on mieskeskeiselle traditiolle korvaajien etsiminen, korvaavien traditioiden ja tulkintamallien etsiminen erilaisten kysymysten ja tulkintojen kautta. Historiallisiin tosiasioihin keskittymisen sijaan pidetään tärkeämpänä, että raamatuntulkinnan perinteestä löydetään ja legitimoidaan eri ideologisia malleja, jotka ylläpitävät tällaista herrakeskeisyyttä. Tässä Raamatun tulkinnassa oikeus, tasa-arvo ja suvaitsevuus ovat luovuttamattomia kriteerejä. Eli tosiaan sen sijaan, että keskitytään siihen, mitä näissä aikaisimmissa kääroissä onkaan nyt sanottu oikeasti Raamatussa, niin keskitytään siihen miten se tulkintatraditio on itsessään muuttunut ajan myötä. Ja vähän vielä lisää tästä herrakeskeisyydestä. Sillä meinataan sitä, kuinka Raamattu on hyvin mieskeskeinen, herrakeskeinen, ja sitten tästä on eräs feministiteologi sitten, hän on siis kehittänyt tämän termin tulkitsessaan raamattua ja kiinnittänyt huomiota eritoten niihin Jeesuksen vertauksiin, joissa korostettiin häivytettyjen hahmojen toimijuutta, josta voidaan esimerkkinä ottaa vaikka leski ja ropo -vertaus, jossa päähenkilö onkin köyhä leskinainen, mikä poikkeaa hyvin paljon ehkä myös sellaisista muista Jeesuksen vertauksista, mutta myös sellaisesta yleisestä kerronnallisesta tyylistä.

Sitten päästään **Schüssler Fiorenzan** feministiseen Raamatun tulkintamalliin, ja tässä minun lähteenäni on pääsääntöisesti toiminut **Anni Tsokkisen** väitöskirja. Tämän **Schüssler Fiorenzan** feministisen raamatuntulkintamallin ytimessä on, että perusolettamuksena on, että historiaa ei esitetä Raamatun teksteissä totuudenmukaisesti, vaan ne heijastelevat kirjoittajiensa poliittisia, uskonnollisia ja sosiaalisia intressejä. Hän katsoo, että nämä Raamatun tekstit voidaan joko rekonstruoida tai dekonstruoida, ja näistä dekonstruktio tarkoittaa purkamista, hän katsoo, että se kuvastaa sitä kurjaa kuvaa, minkä raamatun voi tulkita antavan naisesta. Kun taas rekonstruktio, joka tarkoittaa uudelleenrakentamista, pohjautuu siihen, että sitä Raamatun kuvaa naisesta ei vain kurjistella vaan myös etsitään arvostusta. Ja vielä rekonstruktioinnin askelista Fiorenzan mukaan, niin Raamatun tekstit rekonstruoidaan analysoimalla teksti aikansa ja kulttuurinsa ehdoilla, jonka jälkeen ne sitten tulkitaan uudestaan feminististen arvojen mukaisesti, ja näin myönnetään tekstin merkitys omana syntyäkanaan ja samalla todetaan sen paikka tulevaisuudessa tai nykyhetkessä. Eli tämä muuttaa historiallisesti mahdollisesti alustavan tekstin vapauttavaan muotoon, josta omana esimerkkinään voidaan käyttää sitä, kuinka orjuutta joskus perusteltiin, että se on Raamatun oppien mukaista. Niin tavallaan sama tulkintaprosessi on myös tässä kyseessä.

Sitten vielä yksi lainaus **Talvikki Mattilalta**, joka sanoo seuraavaa: ”Naisen alistaminen on osa laajempaa poliittista, taloudellista ja teologista alistamista, ja naisten vapauttaminen tästä patriarkalisesta hallintavallasta on pelastuksen alku”. Ja saman voidaan katsoa koskevan mitä tahansa vähemmistöä. Niitä ihmisryhmiä poissulkevaa teologiaa ja sitä teologiaa hallitsevia ryhmiä - heidän kritiikin ja itsekritiikin ja siitä syntyvän muutoksen kautta päästään sellaiselle tasaiselle viivalle, mistä kaikkien on lopulta hyvä lähteä tekemään esimerkiksi tätä teologiaa.

Sitten päästään takaisin siihen kysymykseen, että miksi feministiteologiaa tarvitaan? Olen tähän diaankin kirjoittanut, että uskonnon ja politiikan kietoutuessa syntyy eri konnotaatioita teksteille ja traditioille. Tämä on lainausta eräästä feministiteologisesta teoksesta, jossa kirjoitetaan, että politiikka pyrkii ylläpitämään

oikeuksia puolustamaan rajoja ja lakeja. Ja tähän kristinuskon sanoma rakkaudesta ja anteeksiannosta ei aina täysin sovi, jolloin siitä yhteenkietoutumisen takia syntyy lähes väistämättä institutionaalista rasismia, seksismia ja klassismia. Kirjoittajat nostavat vielä esille, kuinka kristinuskon ja politiikan ja yhteiskunnan kietoumasta usein siinä kristinuskon taipuu, ottaen huomioon esimerkiksi kirkkohistoriasta keillä on ollut sitä valtaa tehdä, niin sitten myös heidän omat ideologiansa ja ajamat aatteensa näkyvät myös siinä teologiassa, mitä sieltä on muodostunut. Voidaan sanoa, että feministiteologiaa tarvitaan samasta syystä kuin tarvitaan myös feminismiä. Sukupuoli ja sukupuolittaminen ovat osa vallan, politiikan ja talouden ja uskonnon rakenteita, ja myöskään tasa-arvoa ei ole saavutettu eikä tässä ole kyse vain sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Ja tämäkin oleellisenä sen takia, että yhteiskunnassa uskontoa, kirkkoa ei voida ikinä täysin erottaa yhteiskunnasta ja politiikasta, vaan meillä on kaikki aina jotenkin yhteenkietoutunutta.

Tästä päästään takaisin siihen alun kysymykseen, eli voidaanko tämän perusteella sanoa, että kristinuskon tasa-arvon uskonto? Mutta itse tästä kysymyksestä feministiteologiasta voidaan siirtyä myös Irja Askolaan ja mitä minä omassa gradussani enemmän käsittelin ja tulkitsin. Vähän ensin Irja Askolasta. Hän on suomalainen teologi, pappi, ekumeenikko ja piispa emerita. Hänet on vihitty papiksi 1988 eli siinä aika ev.lut. kirkon ensimmäisten naispappien joukossa, ja hän toimi Helsingin hiippakunnan piispana vuodet 2010-2017, ja oli tosiaan ensimmäinen ev.lut. kirkon ensimmäinen naispiispa. Jos mietti feministiteologiaa tällaisesta vähän arkisesta ja klassisesta näkökulmasta, niin hän on hyvin oleellinen hahmo täällä Suomessa ja ollut lasikatkojen rikkojana täällä kirkon sisällä. Omassa gradussani keskityin hyvin paljon hänen runoihinsa, ja eritoten näihin -80-luvun runoihin, runokokoelmiin, kirjoihin, joista ensimmäinen on ”Mikä nainen”, joka on julkaistu vuonna 1985, ja sen Irja Askola on kirjoittanut yhdessä **Anja Porion** kanssa. Ja toinen näistä on ”Matkaan naiset”, jossa on myös samat kirjoittajat näillä runoilla, ja sieltä runokirjan sisältä löytyy aika lailla puoliksi näitä runoja. Minulla on ne myös mukana jos joku haluaa niitä vielä katsoa. Itselleni oli hyvin inspiroivaa lukea niitä samalla, kun kirjoitin graduani, että se antoi hyvin potkua siihen. Ehkä näiden runokirjojen kontekstista, sen lisäksi, että niissä näkyi hyvin paljon Irja Askolan oma elämä, niin siellä näkyi myös sen aikainen kirkkopoliittikka ja aiheet, jotka olivat siellä vahvasti esillä, joista yksi nimenomaan oli tämä naispappeus ja se, että rupeaako Suomen ev.lut. kirkko vihkimään naispappeja. Tämä ensimmäinen runokirja, joka on siis julkaistu vuonna -85, niin se on julkaistu juuri suunnilleen sen jälkeen, kun näitä ensimmäisiä keskusteluja on käyty siitä, että hyväksyykö Suomen ev.lut. kirkko naisen vihkimisen papiksi vai ei. Ja tästä runokirjasta on havaittavissa omalla tavallaan myös se turhautuminen kirkkoon miten se näyttää, ja sitten näiden päätösten kautta poissulkee kokonaan puolet kirkkonsa väestöstä. Näiden lisäksi minulla oli tässä (gradussa) käytössä suurin piirtein samoihin aikoihin ilmestyneitä, yksittäisiä runoja ja artikkeleja, joista osa oli myös englanniksi liittyen hyvin vahvasti Irja Askolan kansainväliseen uraan ja siihen, mitä hän mm. tuohon Kirkkojen maailmanneuvoston Naisten vuosikymmenelle tuotti. Minä voisin tässä välissä lukea yhden näistä runoista. Tämä on tästä Irja Askolan ensimmäisestä runokirjasta, ja tässä niillä runoilla ei ollut nimiä, joten aloitan tästä vain lukemaan... ”Tunnen kirkkohistoriasta arvokkaan rukouksen, jossa mies kiittää siitä, ettei ole syntynyt naiseksi. Kiitoksen ja ylistyksen paikka siinä olikin. Pelkällä miehen olemuksella sai ensisijaisen oikeuden elämään, koulutukseen, valtaan, seksuaalisuuteen, sen hän tajusi, verratessaan tilannettaan sisäriinsä, vaimoonsa, kälyihinsä. Kirjoittaisikohan suomalainen piispa, yritysjohtaja, pankkiiri, merkonomi ilovirtensä siitä, että yhä 1980-luvulla kannatti syntyä mieheksi verratessaan tilannettaan naispuolisiin opiskelijatovereihinsa, sihteeriinsä, vaimoonsa? Vai joko on suomalaisessa naisessa uuden virren ainekset? Syntykö jo ylistyslaulu siitä, että tämän päivän nainen saa elää todeksi historiaa, jossa rukoukset kirjoitetaan kokonaan uusiksi? Abrahamin rinnalle nousee Ruut, joka näkynsä ja rakkautensa varassa lähti kohti uutta, jossa Eeva, Saara, Maria ja Foibe nousevat uudenlaisten naisten esikuviksi, jossa Jumalan kansan mahtavat ja maanläheiset äidit huutavat oikeuttaan tulla osaksi kirkon historiaa, jossa yhä useampi nainen oppii sanomaan minä. Luottamaan itseensä naisihmisenä ja ihmisenä. Uskaltaa tulkitsemaan itseään kokonaisuutena Jumalan kuvana.” Tällaista tekstiä löytyy meidän piispa emeritan runokirjoista. Tämä oli yksi katsaus, mutta minun mielestäni se ehkä paljastaa sen, että

millaista teologiaa nämä Askolan teokset sisältävät ja millaista ja mihin feministiteologiseen jaotteluun Askolan teologia, etenkin näiden runojen kautta, sujahtaa tuona aikana. Muuta en ole tutkinut, niin en voi sanoa. Minun oman graduni päätelmien mukaan Irja Askolan runot edustavat reformatiivista teologiaa ja Radford-Ruetherin jaottelun mukaan ne voisi jaotella evankelisiksi, mutta samalla niistä on löydettävissä myös liberationalistisia piirteitä. Ja tässäkin se evankelisuus näkyy nimenomaan siinä kuinka niitä Raamatun naishahmoja nostetaan esille sieltä, mutta samalla se hyvin vahvasti kytketään tähän päivään niissä runon tulkinnoissa, ja siitä kuinka ne raamatun naiset toimivat sellaisina voimaannuttavina henkilöinä. Ja siitä tavallaan minun koko graduni otsikkonikin muotoutui. Siitä on jo aikaa, kun palautin sen ja se kuului suunnilleen näin: "Irja Askolan feministiteologia: Raamatun voimaannuttavat naiset". Mielestäni myös tällainen naisten kautta saatu voimaantumisen on myös, tai ainakin minulle näyttäytyy sellaisena, -80-luvun tyyppillisenä feminisminä.

Sitten tässä on myös lähteet, joita olen käyttänyt: **Lisa Isherwoodin** ja **Dorothy McEwanin** teos "Introducing feministtheology", sitten Talvikki Mattilan artikkeli "Vastavirtaan – feministisiä näkökulmia raamatuntulkintaan", joka on isommin teoksesta "Näen Jumalan toisin – feministisiä tulkintoja", jonka ovat toimittaneet **Pauliina Kainulainen** ja **Aulikki Mäkinen** sekä **Elina Vuolan** "Köyhien Jumala – johdatus vapautuksen teologiaan".

Kiitos minun puolestani, voimme siirtyä keskusteluun.